

Bruckner Győző halálára

Ma, kedden 14 órakor temetik Budapesten, a Farkasréti temetőben dr. Bruckner Győző akadémikust.

Megint elment valaki a Szegedi Tudományegyetem kezdő lépéseinek nagy tanúi közül. Nyolcvanéves korában elhunyt dr. Bruckner Győző akadémikus, kétszeres Kossuth-díjas egyetemi tanár. A hazai szerveskémiai kutatók közül azok egyike volt, akire mindenkor oly nagy tisztelettel tekintünk fel, mert alkotó cselekvőképességével dr. Ivanovics György akadémikussal közösen (1936-ban) Szegeden rakták le a hazai peptidkémiai iskola alapjait, amelyet később Budapesten továbbfejlesztve hatalmas tudományos bázist adott a gyógyszeripar számára.

Gazdag életútját 1976. november 12-én, Szegeden, a Technika Házában, a fiatal kémikusok körében így mondta el. Késmárkon születtem, 1900. novemberében. Édesapám gimnáziumi tanár volt, aki hamar megszerettette velem a természetet, és a természettudományokat. Vegyészmérnöki oklevelet 1925-ben kaptam a budapesti műszaki egyete-

men, majd 1926. szeptember 1-én, a szegedi egyetem I. sz. vegytan tanszékére kerültem, és 1940–1949. között az itteni szerveskémiai intézetet vezettem. Ezt követően az ELTE szerveskémiai intézetének voltam tanácskezelő egyetemi tanára, egyidejűleg az MTA peptidkémiai kutatócsoportjának vezetője.

Szegedi tevékenységemnek egyik jelentős állomása, amikor izoláltuk a lépfenebacillus tokanyagát (fehérje természetű mérgeanyag), amit később szintetikusán is előállítottunk.

Tankönyvírói munkássága szintén kiemelkedő. Három kötetben és három pótkötetben írta meg mindazt az ismeretanyagot, amit a szakosoknak a szerveskémia-ból tudniuk kell.

A Kossuth-díj arany fokozatának (1949, 1955), a Munka Érdemrend arany fokozatának (1963, 1970), a svéd Scheele-éremnek volt tulajdonosa. A Halle-i Leopoldina akadémiaának, az MTA-nak (1949) volt tagja, és minden szakmai területen a tudomány „napszámosa”. Magának tudhatta az ELTE, a JATE díszdoktori címét.

Bátyai Jenő

Irtják a hínárt a Balatonban

Tovább terjedt a hínár a Balatonban. A repülőgépről történt megfigyelések szerint a külső beavatkozások, a tóba kerülő szerves anyagok, és a befolyó kemikáliák olyan helyeken is életet teremtenek a káros vízínövényzetnek, ahol korábban nem vert gyökeret. Az északi parton már az intenzívben igénybe vett strandokon is tömegesen látják hínárt. Különösen károsnak minősítik a szűrés levéltetű hínár —, a kolo-kán — elterjedését a strandokon. Egyidejűleg újabb hínár tenyészhelyek alakultak ki a déli part közelében is. A legszembetűnőbb hínárfoltokat Zamárdi és Balatonszéplak közelében észlelték.

A vízínövényzet elburjánzása változatlanul a keszt-helyi és a fűzfői öbölben a legnagyobb arányú. A jövőben ezeken a helyeken még rendszeresebben, és nagyobb erővel irtják a tús-kés kolokánt. (MTI)

Csak a címke

Előre megmondom, nem a kenyérről szól most az ének. Ha róla beszélnek, természetesen elmondanám, hogy szerettem közé sorolom, ennél fogva mindennapi tisztelettel övezem akkor is, ha a végén galád módon megeszem. Sok szépet tudnék mondani róla, igen régi, bensőséges kapcsolataim révén, de akinek megemlíttem most, két kézzel igyekezett elhessenteni tőle. A kenyérről pedig vagy jól, vagy semmit, mint ahogy a kenyér is vagy jó, vagy nem kenyér. Idefőm azért, hogy kenyerünk leg-többször jó.

Azt is előre kell mondanom, hogy nyelvészkedni se akarok, pedig szép szavainkat is olyan jóízűen forgatom a számban, mint a friss kenyeret. Azért nem vállalom most a nyelvi fejtegetést, mert nem teljes az egyetértés közöttünk: más mondanak hivatalos helyen. A pékségben például — ki tagadná, hogy ebben az ügyben ők a leghivatalosabbak? — avval kezdik, tisztázzuk, melyik a friss kenyér. Ha most nyelvészkedni akarnék, elszégyellném magamat, mert lám, kiderült, életem negyvennégy esztendője teljesen hiábavaló volt. Friss szavunk jelentésének főfogásában egyáltalán nem voltam friss. Eddig csak azt tudtam, hogy az öregember is lehet friss, ha korán fölkel, de nem tudtam, hogy a kenyér nem akkor friss, amikor friss, hanem akkor, ha a szabványnak megfelel. A szabvány pedig a 72 órás kenyeret is frissnek ismeri el.

Mondom, nem a kenyérről akarok beszélni, de ha arról szólnék egyszerűen, elmondanám, hogy jámbor földi lényként szoros kapcsolatokat látok a csak szabvány sze-

rint friss és a kukában még mindig nagy tömegben található, mások szerint nem friss kenyér között. Bajban lennék persze, ha erről beszélnek, mert előttem a szabvány is szent, meg a kenyér is az Nagy violencia támadhat, ha egyik szent elkezdi ütni a másikat, de ez megint messzire vezetne, akár az, ha valaki megint fölvetné, süssenek végre fél-kézzel, vagy hatvande-kényeret is. Ha erről beszélnek, elmondanám fölöttelül, a gépi átalakítás egy héten belül biztosan megtérülne, és ez sem utolsó szempont a mai „begyűrűzött” világban, de legnagyobb jó-nak azt tekintem, hogy nemzeti kincsünket, a száz-szor áldott kenyeret véde-nénk meg a mindennapi gyalázattól. Ilyeneket föl-tétlenül elmondanék, ha róla beszélnek.

Csak a címke álljon most előttünk, mert az írás, és az írás hite is szent. Amikor megláttam, ezer ránc szaladt össze a homlokomon, de olyan hirtelen kisimult mind, mintha tavaszi szellő fújta volna el, Eddig hideg vízből a melegbe mártogattak, mert egyszer azt mondták, hogy nálunk a munkaerő hiánya, máskor meg azt mondták, nem nagy, most legalább pontosan tudom a kicsi címéből, hogy van fölösleges munkaerőnk. Ha egy ember ráteszi a kenyérre két keze munkájával a címét, a másik ember pedig szintén, tulajdon két veritékes munkájával leka-parja, akkor legalább két fölösleges emberünk van a piacon. Örülünk és örven-dezünk!

Mutatom egynek, látja bár, de nem hiszi. Mutatom másoknak, elcsodálkozik: ezt ilyen finoman is lehet csinálni? Az ő boltjukban egyszerűen levágják, ez viszont

valóságos, operációs remek-mű. Minden megvan, csak a sütés napját kaparták ki belőle, de azt tökéletesen. Hívom a pékeket, ők se hiszik először, aztán azt mondják, nem értik a kedves vevőket. Döntsük el már, cím-két akarunk enni, vagy kényeret? Az történt egyszer, hogy a tegnapi kenyérre tet-tek mai címét, a maira pedig tegnapit, csupán téve-désből, és mindenki elkezdte követelni a tegnapi, rá se nézve a maira. Ha ez sem bizonyíték arra, hogy olykor meg vagyunk kergül-ve, akkor semmi. Máskülön-ben pedig nem kérték föl címkeügyben társaszerzőnek a kereskedelmet, sajnos, tud-nak ők egymagukban is té-vedni néha, hiszen embe-rek. Dicsőségükre legyen mondván, a kenyér körül nem tévednek, az mindig jó, és keresi a kedves vevő.

Megyek a kereskedelmi főellenőrhöz.

— Mit érdemel az a bű-nös, aki oklevél nélkül cím-két operál?

— Szigorúan büntetendő! Aki az élelmiszeren csal, arra nem lehet mentség.

— Csillapodj! Csak a cím-ke.

— Szabvány van, de értsd meg végre, az a kenyérre vonatkozik, és az állampol-gári jogokat egyetlen másod-perce se iktatja ki. Ha be-mész a boltba, jogod van kérni mai kenyeret. A ke-reskedelem nem köteles ad-ni, mert neki a másik is szabványos, de neked marad a jogod, hogy elmenj a má-sodik vagy a harmadik bolt-ba is. Ha pedig a címét meg-hamisították, téged szé-pen becsaptak. Nem lehet irgalom, meg kell büntetni, aki erre vetemedik. Nem ér-ted? Itt élelemről van szó!

Értem, hogyne értem én?

Horváth Dezső

Városról, művészetről

A mostanság tapasztalható, Váshely felé irányuló művészeti közfigyelem növeléséhez jelentősen hozzájárul Dömötör János: Váshelyről, művészetről című új könyve, mely a szerző 1963–1976. között megjelent válogatott írásait és elhangzott beszédeit tartalmazza. Hosszas kutatást igénylő művészettörténeti tanulmányai és cikkei, valamint a művelődéspolitikai, a köz-művelés hatáskörébe tartozó országgyűlési felszólalásai eddig szétszórta, a közön-ség számára sokszor hozzáférhetetlenül lappangtak. Mindezek az írások és beszédek Dömötör Jánosnak, a Tornyai János Múzeum igazgatójának Váshely iránti hely- és művészetszeretét tükrözik, melyekből kitűnik, hogy érdeklődését, erejét, tudását hosszú évtizedeken át Váshely kultúrhistoriájának, valamint régebbi és mai művészetének tanulmányozására, értékelésére szentelte.

Kétszázhatvan oldalt kitevő könyvének Tanulmányok nyújtó fejezete a legtekintélyesebb, a gazdagon illusztrált — színes reprodukciókkal is ellátott — kötetnek több mint a felét teszi ki. Ez a rész summázza Dömötör helyi művészettörténeti kutatásait, melynek eredményeként Váshely múltbeli festőinek életművébe, Tornyai és Endre Béla hagyatékába csukogyan bepillantást tesz lehetővé, mint ahogyan a két nagy alföldi mester napjainkban működő örökségvállalóinak, Németh Józsefnek és Szalay Ferencnek is egy-egy pikáris teljesítményét emeli ki. Ha az e fejezetben levő Váshely utcaneveiről, vagy a Plohn-gyűjteményről olvasunk, továbbá, ha a Váshelyi művészettel kívá-nunk behatóbban megismerkedni, úgy azt állapít-hatjuk meg, hogy a fontos helyi város- és kultúrtörté-neti dokumentumok rögzítése Dömötör János írásában épp úgy szerepet kaptak, mint a váshelyi ábrázoló-művészet értékelése, s helyének kijelölése a modern magyar művészetben.

A Művészportrékat bemutató fejezet hat festő és egy szobrász, név szerint: Kohán György, Koszta Rozália, Kurucz D. István, Kovács Mária, Németh József, Szabó Iván és Szalay Ferenc pályáját, alkotó törekvéseit, elért eredményeit, s főbb műveit ve-

tfli élénk. A szóbanforgó élő, és a már elhunyt mű-vészek, jóllehet, sok min-denben gyökeresen eltér-nak, azaz eltértek egymás-tól, ami emberi magatartá-suk, sorsuk és alkotói ki-fejező nyelvezetük eredeti, egyéni sajátosságait illeti. De, amint Dömötör róluk vázolt portréiból is tükröz-dik, ezeket a más-más ka-riktérű művészegységeket alapállásukban az egykori al-földi nagymesterek — Tornyai, Koszta, Endre Béla és az érzelmileg ide kötődő Medgyessy Ferenc — által példássá vált szilárd alkotói-erkölcs töltötte és tölti el. A Beszédek című fejezetben — többek között — szó esik közmművelődési — és környe-zetstétikai kérdésekről, továbbá a látáskultúrával kapcsolatos tennivalókról.

Talán nem is lehetett volna jobban időzíteni Dömötör új könyvének megjelenését. Vagyis, azt követően, hogy a hődmézváshelyi Oszti Tárlatok negyedszázados jubileuma alkalmából — ta-valy nyáron — a Múcsar-nokban az országos figye-lmet keltő kiállítást meg-rendezték. A város kultu-

rális múltjára, pontosabban, az itteni hosszú ívű és ered-ményes muzeológiai fejlődé-sre pedig napjainkban törté-ni visszapiantás a Tornyai János Múzeum megalapításának 75 éves évfordu-lója alkalmával. Ezek mel-lett tudjuk azt, hogy meg-indult egy eszmecsere-soro-zat is, mely a váshelyi mű-vészet újabb szempont-akat figyelembe vevő elem-zésére, a Művészet és a Kri-tika című folyóiratok hasá-bján kezdte meg kibontako-zását. Dicséretesnek vehető tehát, hogy Hódmezővásárhely városi tanácsa e tanul-mánykötetet megjelentette. Dömötör János válogatott írásainak, beszédeinek ki-adásával — melyet Pogány Ö. Gábor szakavatott elő-szava is figyelmeztetően ajánl —, nemcsak a Váshelyi iránt érdeklődők széles tö-mege kap hely- és kultúr-történeti, s főleg művésze-ti vonatkozású tájékoztatást, de a muzeológiai és művészet-tudományi szakterület vala-mint a közmművelődési ága-zatok is fontos adatokat, megállapításokat nyernek ál-tala.

Szeles Zoltán

Családi események

Szeles Irénnek Beatrix Mónika, Freyburger Tibornak és Varga Éva Mariának Éva Lívia, Nagy Lászlónak és Gregus Etelek Mariának Alexandra Szabina, Ipoly-szegi Istvánnak és Szentandrási Editnek Tamás, Gézi Tibor Pé-ternek és Csikós Juliannának Julianna, Szabó Gáspár Lászlónak és Berta Mariának Anett, Szűcs Jánosnak és Sestebény Rozáliának János László, Talla Gábornak és Gasztyáry Ildikó Erzsébetnek Mónika, Times, Varga Sándornak és Deme Ju-liannának Péter, Kovács Lászlónak és Gyenes Erzsébetnek László Zsolt, Sándor Endrének és Virgoncz Evának Endre, Czibrus Lászlónak és Balogh Evának Beáta, Pigniczki Sándor-nak és Gyöngy Mariának Anett, Begez Józsefnek és Lukács Erzsébetnek Mónika, Andra, Hargitai István Józsefnek és Zsigmond Erikának Norbert La-jos, Fekete Istvánnak és Veszeli Erzsébetnek Zoltán, Gera Józsefnek és Börcsök Ilonának Xé-nia Ilona, Király Istvánnak és Juhász Mária Erzsébetnek Zsu-zsanna, Bajor Józsefnek és Kecskeméti Erzsébetnek Helén, dr. Polyvács Csabának és dr. Si-rján Piroskának György, Szabó Józsefnek és Börcsök Albinának Gabriella, Miklós Ferencnek és Szarkai Ilonának Éva, Kovács Jánosnak és Bence Mária Rozá-liának János, Sitkei András Ist-

vánnak és Baksa Melindának Eszter, Ács-Kovács Ernőnek és Farkas Eteleknek Marietta, Ré-vész Jenőnek és Nagy Ilonának Renáta, Horváth Ferencnek és Rovó Zsuzsannának Gábor, Sári Dezsőnek és Szentirmai Zsuzsa-nának Krisztián, Krisztián Antal Györgynek és Dobák Irénnek Antal nevű gyermekük született.

HALALOZÁS

Pap Jánosné Gyomai Róza, Tóth Jánosné Füz Terézia, dr. Kovács Imre, Ábrahám-Fürös Imre, Dobos Sándor, Tóth Mihály, Tamás Józsefné Csikos Julianna, Bujdosó Mihály, Nacsai Jánosné Bodó Julianna, Vidács Sándor, Inhoff Lajosné Nagy-ván Ilona, Kis Péter Pál, Szabó László, Somogyvári Vilmos, Ki-lin Györgyné Véghe Tere, Kovács József, Piroksa Viktória, Kollár Mária, Prágai Béla, Bar-na Józsefné Bakacsi Julianna, Bódi Istvánné Kohajda Julianna, Komjáti János, Pap János, Ma-góri Sámuelné Vajda Irén Erzsé-bet, Szaszko Pálné Szórá Etelek, Sigmund Sándorné Ajtay Anna, Gács György, Kovács Miklósné Juhász Ilona, Bedő Árpád, Mak-ra Andrásné Varga Margit, Su-tya Péter, Dakó Lászlóné Hat-vani Ilona, dr. Kurai Ernőné dr. Steinhübel Etelek, Márta Józsefné Hronyecz Mária, Gyuris Ale-jos, Sasi Istvánné Rácz Veronika Teréz, Kárász Istvánné Fabók Katalin, Gyuránki Károly, Tem-kő János, Gáspár Ferencné Ma-róti Matild, Sándor János, Fe-renczi Jendné Inczédy Margit Anna, Karla Gyuláné Kelemen Irén, Berkes János, Kovács Im-re, Török Jánosné Horesnyi Ilona, Tóth Jánosné Sánta Anna, Csorás Sándor, Süle János, Szanka Eszter, Menyhart Sándor, Hódi Istvánné Somodi Anna, Csaba János Alajos meghalt.

Középiskolások tanulmányi versenye

Az idel tanévben is szép számmal jutottak be me-gyénk középiskoláiból az Or-szágos Középiskolai Tanul-mányi Verseny második for-dulójába. Az Országos Pe-dagógiai Intézettől kapott értesítés szerint Csongrád megyéből 90 tanuló — ebből szegedi 68 diák — ért el olyan eredményt, hogy részt vehetett a verseny követke-ző fordulójában, amely teg-nap, hétfőn kezdődött Sze-geden, a Tömörkény István

gimnáziumban. A továbbju-tott tanulók Csongrád me-gyéből:

Magyar irodalom: Kolláti Éva, Gál Andra (Radnóti gimnázium), Motzwickler Kálmán (Ságvári gimnázium). Történelem: Czeglédi Sándor, Rácz Éva (Hódme-zővásárhely, Bethlen gim-názium). Politikai gazdasá-gtan: Goldis Ágnes (szegedi Kőrösy Szakközépiskola), Dudaszeg Ildikó (Hódme-zővásárhely, Frankel Leó Szakközépiskola). Kémia: Hossó László (Szentcs, Hor-váth Mihály Gimnázium), Bende Tibor, Somogyi Éva (Bethlen gimnázium), Csó-kási Pál, Fekete Zoltán, Solymosi Tamás (Ságvári gimnázium), Csahó Zoltán, Francia Péter, Mátyás Já-nos, Pusztai László, Varga János (Radnóti gimnázium). Földrajz: Halmos Gábor (Ságvári gimnázium), Tóth László, Karsai Adrián, Far-ka Cs. Erika, Hézső Mag-dolna (Radnóti gimnázium), Marácz Margit (Makó, Jó-zsef Attila Gimnázium). Ma-tematika, II. tagozat: Fekete Zoltán, Solymosi Tamás, Ku-rusa Árpád, Tésik Péter (Ságvári gimnázium). Ma-tematika, I.: Szemes Gábor, Vecsernyés József (Radnóti gimnázium). Matematika, ál-talános tantervű: Abonyi Zoltán (Bethlen gimnázium), Szabó László (Csongrád, Batsányi gimnázium), Fabula

András, Tokaji Zsolt (Sá-gvári gimnázium), Ecséri György, Hartung Ferenc, Ne-héz Éva, Schopper János (Radnóti gimnázium). Fizi-ka: Abonyi Zoltán, Barta József, Labádi Mihály (Beth-len gimnázium), Széll Éva (József Attila Gimnázium), Szabó László (Batsányi gim-názium), Balla György, Csó-kás Pál, Fabula András, Hu-di István, Juhász Ferenc, Kurusa Árpád, Pávó József, Tokaji Zsolt, Tóth Árpád (Ságvári gimnázium), Gát-falvi Kristóf, Vecsernyés Jó-zsef (Radnóti gimnázium). Biológia: Balogh Erika, Márta Erzsébet, Simon Erika, Nagy Marianna (Bethlen gimnázium), Vereckey Zsolt (Tömörkény gimnázium), Nagy Marianna, Bán Mag-dolna, Konti Erika (József Attila Gimnázium), Szilágyi Terézia, Faulik Edit, Szabó Ildikó, Boileman Csaba; Mik-lya Éva, Duró Annamária, Nemes Zsuzsa (Ságvári gim-názium), Sümegi Jedit, Hid-végi Erzsébet, Csernai Ka-talin, Takáts István, Csehó Zoltán, Vereckey Csaba, Karasz Györgyi, Kiss Rita, Zombori Marianna, Pateki Zsuzsa, Kálmán Éva, Rácz Ferenc, Dux Mária, Sarnyai Zoltán, Nagy András, Füredi Ildikó, Rengei Antal, Szeke-res Gyögy, Krivan Márta, Ágoston Anna, Ladányi Györgyi (Radnóti gimnázium).

Rövid szárú rozs

Néhány év múlva a be-lorusz földeken termelt ga-bonaféléknek rövidebb lesz a szára, és őszabb a kalásza. Esős időjárás és nagyobb szél esetén a hosszú szárú gabonafélék rendszerint le-feksznek, mert nem tud-nak nagy területeken termel-
k.